

Відповідальність за порушення законодавства про охорону культурної спадщини

Місто Івано-Франківськ має статус історичного міста та багате на об'єкти культурної спадщини, які налічують 555 об'єктів місцевого значення і 5 – національного.

Що ж являє собою поняття «культурна спадщина»?

Культурна спадщина – це сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь визначних місць, споруд (витворів), комплексів (ансамблів), їхніх частин, пов'язаних з ними рухомих предметів, а також територій чи водних об'єктів, інших природних, природно-антропогенних або створених людиною об'єктів незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність (тобто об'єктів культурної спадщини).

Положення Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, прийнятої ЮНЕСКО 16.11.1972 року, серед об'єктів культурної спадщини виділяє:

- пам'ятки: твори архітектури, монументальної скульптури й живопису, елементи та структури археологічного характеру, написи, печери та групи елементів, які мають видатну універсальну цінність з точки зору історії, мистецтва чи науки;
- ансамблі: групи ізольованих чи об'єднаних будівель, архітектура, єдність чи зв'язок з пейзажем яких є видатною універсальною цінністю з точки зору історії, мистецтва чи науки;
- визначні місця: твори людини або спільні витвори людини й природи, а також зони, включаючи археологічні визначні місця, що є універсальною цінністю з точки зору історії, естетики, етнології чи антропології.

Що ж до охорони даних об'єктів, то статтею 54 Конституції України встановлено, що культурна спадщина охороняється законом.

Україна забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в нашу державу культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами.

Перелік об'єктів культурної спадщини, які офіційно беруться державою під охорону містяться в Державному реєстрі нерухомих пам'яток України.

Рішення про внесення та виключення об'єктів культурної спадщини з даного реєстру приймають:

Кабінет Міністрів України — стосовно пам'яток національного значення;

Міністерство культури України — стосовно пам'яток місцевого значення.

Збереження культурної спадщини та розумне її використання є обов'язком й кожного громадянина України.

За порушення законодавства про охорону культурної спадщини передбачена відповідальність, а саме:

I. Адміністративна.

Громадяни караються накладенням штрафу в розмірі від 50-ти до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – НМДГ) і посадові особи штрафом від 100 до 150-ти НМДГ за вчинення таких протиправних діянь:

- ухилення від підписання охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини;
- порушення режиму використання пам'ятки культурної спадщини;
- порушення режиму історико-культурного заповідника чи історико-культурної заповідної території;
- проведення ремонтних, реставраційних, реабілітаційних робіт на пам'ятці культурної спадщини, зміна призначення пам'ятки культурної спадщини, її частин та елементів, здійснення написів, позначок на ній, на її території та в її охоронній зоні без письмового дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини;
- ухилення від передачі в установленому порядку знайдених під час археологічних розвідок, розкопок рухомих предметів, пов'язаних з нерухомими об'єктами культурної спадщини, на постійне зберігання до музеїв (державних фондосховищ), у яких зберігаються музейні предмети і музейні колекції, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України.

II. Кримінальна:

- незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини –
- штраф до 100 НМДГ або обмеження волі на строк до двох років, або позбавлення волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без позбавлення такого права;
- умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їх частин -

штраф до 150-ти НМДГ або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без позбавлення такого права.

Якщо вищезазначені діяння вчинені щодо пам'яток національного значення, то покаранням є позбавлення волі на строк до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без позбавлення такого права.

Якщо умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їх частин (в тому числі й пам'яток національного значення) вчинені з метою пошуку рухомих предметів, що походять із об'єктів археологічної спадщини, то застосовується покарання у вигляді позбавлення волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без позбавлення такого права.

Якщо дії, зазначені в абзаці, що вище, вчинені службовою особою з використанням службового становища, то така особа буде позбавлена волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без позбавлення такого права.

Слід зазначити, що притягнення винного до відповідальності, відповідно до чинного законодавства, не звільняє його від обов'язку відшкодувати шкоду, завдану власникові пам'ятки або уповноваженому ним органі; особі, яка набула права володіння, користування чи управління пам'яткою, охоронюваною археологічною територією.

Також, особи, які завдали шкоди пам'яткам, їхнім територіям (у тому числі незаконним будівництвом), зобов'язані відновити дані пам'ятки та їхні території. Якщо їх відновлення неможливе, то зобов'язані відшкодувати завдану шкоду відповідно до чинного законодавства.

**Головний спеціаліст відділу правової роботи, правової освіти,
реєстрації нормативно-правових актів та систематизації
Головного управління юстиції в Івано-Франківській області
Шумська Катерина Іванівна**